

УДК 338.22.021.4

Дериколенко О.М.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та бізнес-адміністрування,
Сумський державний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ВЕНЧУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті узагальнено концептуальні основи венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств, які формуються з урахуванням концепцій, моделі і потенційних можливостей економічного розвитку країни та детермінант і потенціалу підприємств, що дає змогу формалізувати процес вибору стратегічних рішень щодо венчурної діяльності на рівні суб'єктів господарювання. Запропоновано визначення концепції венчурної діяльності промислових підприємств як такої економічної діяльності в умовах ринкової вільної інноваційної конкуренції, яка базується на впровадженні нових ідей, ділової ініціативи, підтримці інвестицій у нові бізнеси та стратегічно важливі напрями діяльності для промислового підприємства. Доведено, що найбільш прийнятними для венчурної діяльності є малі та середні підприємства, але вони в Україні потребують додаткової підтримки з боку держави.

Ключові слова: венчурна діяльність, промислові підприємства, концепція, розвиток, інновації, стратегічні цілі.

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ВЕНЧУРНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Дериколенко А.Н.

В статье обобщены концептуальные основы венчурной деятельности отечественных промышленных предприятий, которые формируются с учетом концепции, модели и потенциальных возможностей экономического развития страны, а также детерминант и потенциала предприятий, что позволяет формализовать процесс выбора стратегических решений по венчурной деятельности на уровне субъектов хозяйствования. Предложено определение концепции венчурной деятельности промышленных предприятий как такой экономической деятельности в условиях рыночной свободной инновационной конкуренции, которая основана на внедрении новых идей, деловой инициативы, поддержке инвестиций в новые бизнесы и стратегически важные направления деятельности для промышленного предприятия. Доказано, что наиболее приемлемыми для венчурной деятельности являются малые и средние предприятия, но они в Украине нуждаются в дополнительной поддержке со стороны государства.

Ключевые слова: венчурная деятельность, промышленные предприятия, концепция, развитие, инновации, стратегические цели.

CONCEPTUAL BASES OF VENTURE ACTIVITIES
OF DOMESTIC INDUSTRIAL ENTERPRISES

Derykolenko O.

The article generalizes conceptual basis of a venture activity of domestic industrial enterprises, which are formed based on the concept, model and potential opportunities of economic development of the country and determinants and potential of businesses that allows formalizing the selection process of strategic decisions on a venture activity at the level of management. It was proposed the definition of the concept of a venture activity of industrial enterprises as an economic activity in a market of free innovative competition, which is based on the implementation of new ideas, business initiatives, supporting investment in new businesses and strategically important directions of activities for industrial enterprises. It is proved that the most suitable for a venture activity are small and medium-sized enterprises, but in Ukraine they need extra support of the state.

Keywords: venture activities, industrial enterprise, concept, development, innovation, strategic goals.

Постановка проблеми. Глобалізований світ швидко змінюється, і перед товаровиробниками постійно з'являються нові виклики, практичні завдання, одним з яких є необхідність постійного розвитку і самовдосконалення, що актуалізує наукові дослідження із цієї проблематики. Венчурна діяльність є однією з високоризикових, надприбуткових і тому привабливих для вітчизняних промислових підприємств, але вона майже не розвинена в Україні, що пояснюється кількома основними чинниками, передусім недосконалістю законодавства, інфраструктурного забезпечення й фінансового механізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ґрунтовні наукові дослідження концептуальних засад та методології венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств майже відсутні. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського надає доступ до 43 авторефератів дисертаційних робіт, у текстах яких зустрічається термін «венчур» (станом на 14.01.2016 і на 14.12.2016). У працях вітчизняних і зарубіжних науковців висвітлено окремі аспекти концепції та методології венчурної діяльності. Так, Вдовиченко А.М. [3], Вишневский В. і Дементьев В. [4], Єрохін С.А. [10] та багато інших досліджували інноваційний складник діяльності; Антонюк Л.Л. [2] і Мішенін Є.В. [5] – особливості еволюційного розвитку; Аммосов Ю.П. [1], Тарадайко Д.О. [9] та ін. – різні складники венчурного інвестування. Але тема концептуальних засад венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств залишається слабо опрацьованою і потребує додаткового наукового дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування концепції венчурної діяльності промислових підприємств в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна венчурна діяльність має витоки з еволюційних процесів науково-технічного розвитку, інноваційної діяль-

ності та новітніх механізмів інвестування, фінансування й господарювання, які самі по собі стрімко розвиваються та постійно вдосконалюються. Таким чином, для обґрунтування концепції венчурної діяльності промислових підприємств в Україні спиратимемося на наявні парадигми та незаперечні тенденції розвитку, що ґрунтуються на емпіричних даних.

У ринковій економіці, якщо виключити природні монополії, шахрайство та арбітражні операції (отримання прибутку з різниці в цінах на товар в один і той же час на різних ринках), існують два основні шляхи створення підприємствами конкурентних переваг для отримання економічного прибутку – до певної міри взаємовиключні [4]:

- технологічний, або інноваційний;
- рентна максимізація економічного прибутку.

Венчурна діяльність априорі може бути віднесена за таким підходом до (і тільки) інноваційного виду створення конкурентних переваг підприємства і його товарів.

Вдовиченко А.М. справедливо зазначає, що характеристика рівня інноваційного розвитку України свідчить, що за роки незалежності в країні склалася технологічно слабка структура промислового виробництва. Інвестиції в основний капітал та фінансування інновацій переважно здійснюються в галузях третього та четвертого технологічного укладу. Економіка України значно відстає від країн – лідерів інноваційного розвитку і перебуває на ранніх стадіях формування моделі інноваційного розвитку [3, с. 15].

Україна стоїть на порозі неминучих кардинальних економічних змін, нового етапу економічного розвитку. Така необхідність назріла, а поява очевидна, адже сформувався всі причини та джерела ознак переходу до нового еволюційного етапу:

- світ стає глобальним незалежно від участі в цих процесах окремих країн;
- економічні чинники не є єдиними рушійними силами розвитку;
- відбувається стрімка інформатизація всіх сфер діяльності;
- виникли тенденції до зміни цінностей, мотивів і стимулів діяльності (від матеріального до соціального та інтелектуального капіталу);
- поширюється кастомізація (і в попиті, і в пропозиції відбувається збільшення індивідуальних замовлень).

Ураховуючи основні світові тенденції розвитку венчурної діяльності та наявний рівень вітчизняного економічного розвитку, вважаємо, що в Україні необхідне активне впровадження венчурної діяльності в різних сферах, передусім у промисловості. Доцільність цих пропозицій обґрунтовується ще й тим, що, на думку провідних учених світу, економічно розвинені країни в другій половині ХХ ст. завершили індустріалізацію своєї промисловості та приступили до формування інформаційної бази [5, с. 10; 8, с. 18]. На сучасному етапі світова спільнота поступово переходить до економіки, заснованої на знаннях (Knowledge based economy).

Антонюк Л.Л. у дисертаційній роботі зазначає, що в ХХІ ст. становище будь-якої країни в геополітичній конкуренції в економіці знань визначатимуть:

інтелектуальний потенціал, можливості інформаційного середовища, здатність національної інноваційної системи генерувати високу інноваційну активність суб'єктів господарювання [2, с. 18].

Важливість сучасного стану України полягає в тому, що від правильності обраних стратегічних пріоритетів розвитку залежать не лише поточні зміни ситуації, а й можливість кардинального її поліпшення на основі проведення докорінних реформ та глибинних перетворень, що триватимуть роки.

Особливе значення мають процеси, пов'язані не просто з фінансуванням досліджень і розробок, а зі створенням високоефективного виробництва на основі цих досліджень. Основу фінансування нових технологій в економічно розвинених країнах становлять венчурний капітал і венчурні інвестиції [9].

Отже, пропонуємо активізувати впровадження венчурної діяльності в цілому і в промисловості зокрема. Ці пропозиції мають економічне й інформаційне підґрунтя, з одного боку, та необхідні умови для впровадження – з іншого. Вони не є новими у світовій практиці й підкріплені досвідом потужних «економічних стрибків» провідних лідерів економіки. Ідея економічної теорії прориву базується на впровадженні принципово нових підходів до управління економікою країни, до програмних інструментів організації, які базуються на досвіді успішних країн світу щодо реалізації венчурних технологічних проектів та підтримки стратегічно важливих галузей.

Пропонована концепція діяльності базується на інвестиціях у нові бізнеси, які забезпечать не лише робочі місця для тисяч кваліфікованих працівників (які сьогодні є офіційними і неофіційними безробітними), а й завдяки реалізації перспективних ідей дадуть Україні змогу здійснити історичний стрибок у часі і скоротити відставання, оминувши ті етапи розвитку, які вже здолали інші країни. Такі приклади є у світовій практиці (Тайвань, Південна Корея, Гонконг, Сінгапур, Польща, Естонія і т. п.).

Концепція венчурної діяльності – це формалізований беззаперечний інструментарій і релевантні механізми з урахуванням наявного стану макро- і мікросередовища. Реалізація таких перетворень дасть змогу як мінімум:

- удосконалити систему спрощеного оподаткування для малих та середніх підприємств, які впроваджують інновації;
- прийняти державну програму підтримки венчурної діяльності для всіх суб'єктів цього ринку;
- забезпечити доступ української продукції на світові ринки.

На стратегічному рівні це дасть змогу вирішити головні проблеми української економіки: зосередженість на низьковитратних (і низькоефективних) експортоорієнтованих галузях та імпортозалежність.

Ідеї Стратегії соціально-економічного розвитку України «Нова економіка» з 2010 р. висвітлює український учений з управління інтелектуальним капіталом та теорії і практики маркетингу Кендюхов О.В. [7].

На рівні суб'єктів господарювання під концепцією венчурної діяльності промислових підприємств пропонуємо розуміти таку економічну діяльність в умо-

вах ринкової вільної інноваційної конкуренції, яка базується на впровадженні нових ідей, ділової ініціативи, підтримці інвестицій у нові бізнеси та стратегічно важливі напрями діяльності для промислового підприємства.

Концептуальні засади венчурної діяльності ґрунтуються на поєднанні теорій економічного та інноваційного розвитку у нерозривному взаємозв'язку з найновітнішими досягненнями науки і техніки, на які впливають також особливості самотньої ментальності.

Ідеологія венчурного підприємництва – ідеологія партнерства вчених-розробників і бізнесу. Важлива роль держави і державних програм адресної підтримки розвитку венчурного підприємництва (таких як SBIC у в США, SITRA – у Фінляндії, Yozma – в Ізраїлі та ін.) як каталізатора запуску процесу. Венчурний капітал є прикладом реальної політики забезпечення конкурентоспроможності в ринковій економіці. Незважаючи на тимчасові зльоти і спади, венчурний капітал змінив як бізнес, так і державне регулювання економіки [1, с. 6]. Отже, вкладений венчурний капітал є своєрідним індикатором перспективних у майбутньому напрямів діяльності.

У формалізованому вигляді концептуальні основи венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств представлено на рис. 1.

До 2020 р. Європейська Комісія, країни – члени ЄС та підприємства Європи інвестують більше 20 млрд. євро в стимулювання інновацій в ті сектори економіки, які створюють робочі місця високої кваліфікації. Таким чином, програма інвестицій для інновацій поєднує державне і приватне фінансування. Планується виділити 8 млрд. євро з програми наукових досліджень та інновацій ЄС «Горизонт 2020» [6].

Світовий досвід показує: малі та середні інноваційні компанії як економічні суб'єкти найбільш мотивовані і гнучкі в досягненні мети виведення науково-технічної продукції на ринок і грають важливу роль в освоєнні нових перспективних ніш [10, с. 4].

Отже, малі та середні промислові підприємства мають якнайкращі перспективи у венчурній діяльності.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином:

- запропоновано визначення концепції венчурної діяльності промислових підприємств як такої економічної діяльності в умовах ринкової вільної інноваційної конкуренції, яка базується на впровадженні нових ідей, ділової ініціативи, підтримці інвестицій у нові бізнеси та стратегічно важливі напрями діяльності для промислового підприємства;

- узагальнено концептуальні основи венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств, які формуються з урахуванням концепції, моделі і потенційних можливостей економічного розвитку країни та детермінант і потенціалу підприємств, що дає змогу формалізувати процес вибору стратегічних рішень щодо венчурної діяльності на рівні промислових підприємств як окремих суб'єктів господарювання;

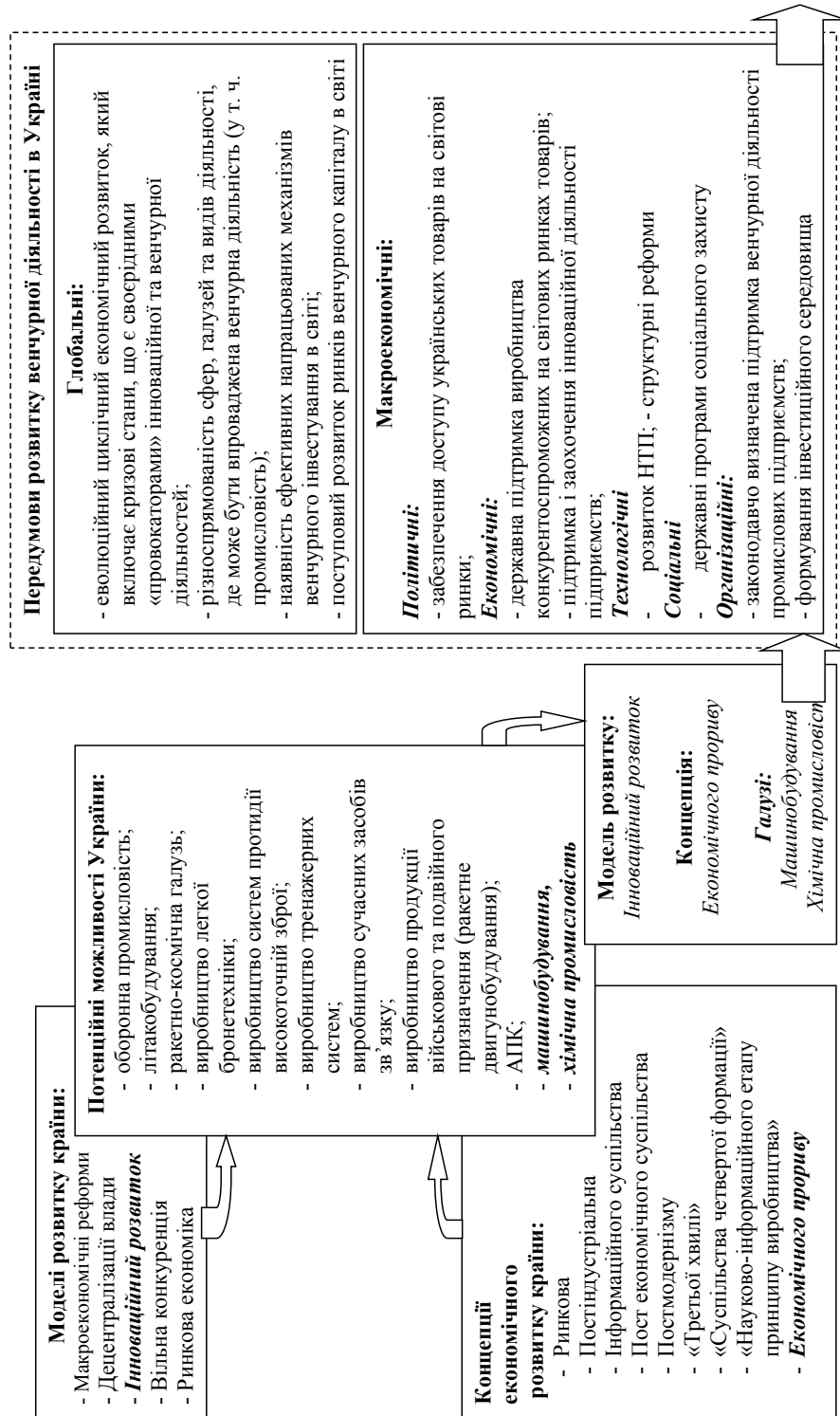

Рис. 1. Концептуальні основи венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств (початок)

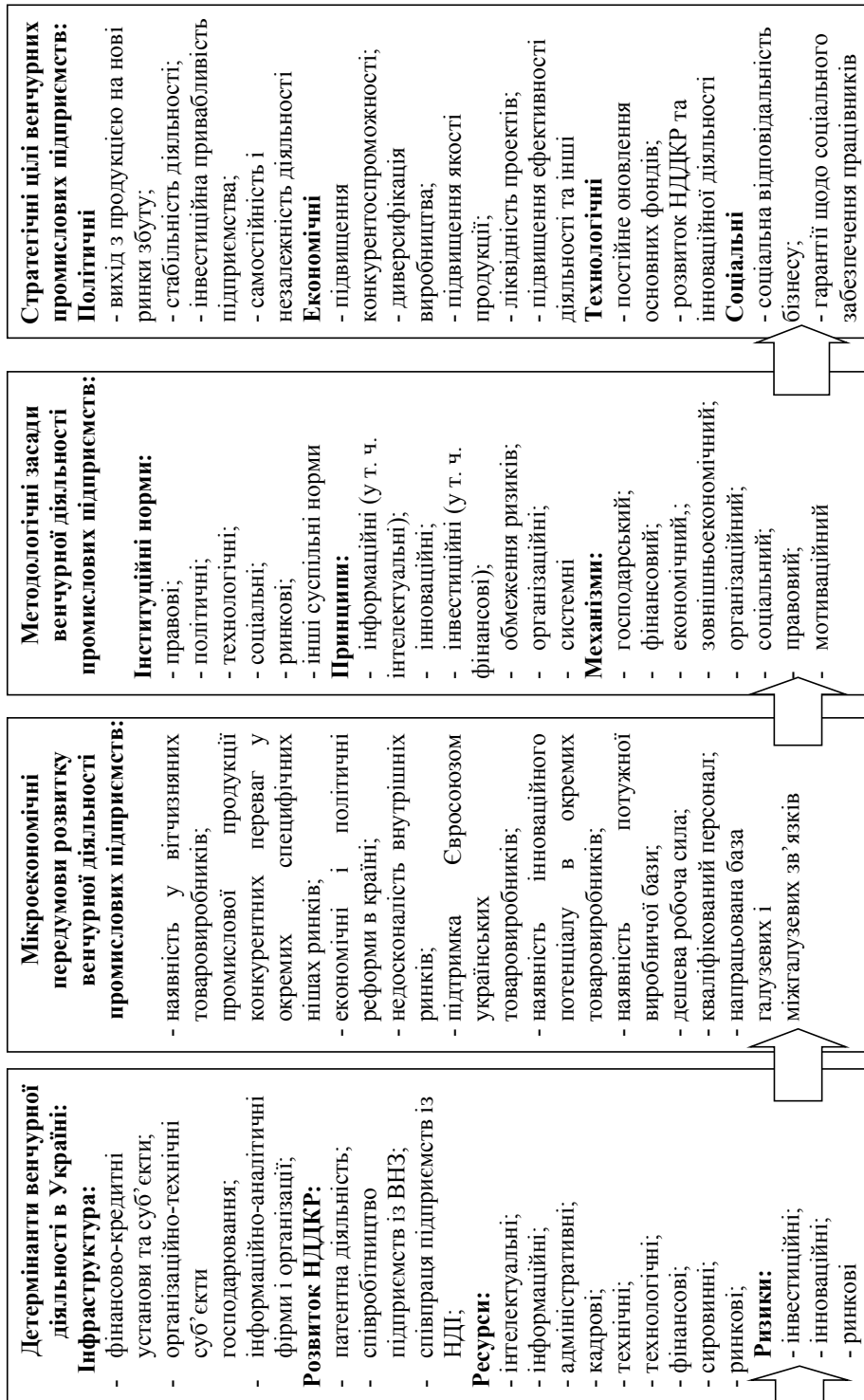

Рис. 1. Концептуальні основи венчурної діяльності вітчизняних промислових підприємств (закінчення)

- доведено, що найбільш прийнятними для венчурної діяльності є малі та середні підприємства (великі підприємства не виключаємо), але вони в Україні потребують додаткової підтримки з боку держави.

Для подолання тенденцій, що склалися в науково-інноваційній сфері та в економіці країни, потрібне широке використання в управлінні ринкових механізмів, концентрація зусиль на вирішенні стратегічних і масштабних завдань інноваційного розвитку, формування і розвиток ринку венчурів, інновацій і зміцнення правової основи науково-технічної діяльності, чому й можуть бути присвячені подальші дослідження.

1. Аммосов Ю.П. *Венчурный капитализм: от истоков до современности* / Ю.П. Аммосов. – СПб. : РАВИ, 2004. – 409 с.

2. Антонюк Л.Л. *Конкурентоспроможність національної економіки в умовах глобалізації* : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.05.01 / Л.Л. Антонюк ; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2004. – 32 с.

3. Вдовиченко А.М. *Фінансовий потенціал населення в умовах інноваційного розвитку економіки України* : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 / А.М. Вдовиченко ; Держ. податк. адмін. України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2010. – 20 с.

4. Вишневский В. *Деньги нас не спасут. Почему Украина – не инновационная держава* / В. Вишневский, В. Дементьев [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vsve.ho.ua/index.php?type=full&name=ekdum/money1.htm>.

5. *Детермінанти соціально-економічного розвитку підприємств* : [монографія] / За наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Є.В. Мішеніна. – Харків : Діса Плюс, 2013. – 444 с.

6. *Євросоюз потратить €22 млрд. на инновации* [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ubr.ua/finances/macroeconomics-ukraine/evrosouz-potratit-22-mlrd-na-innovacii-239032>.

7. Кендюхов О.В. *В Україні діє модель повільного колективного самогубства* / О. В. Кендюхов // *Gazeta.ua* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.ua/ru/articles/opinions-journal/_v-ukrayini-diye-model-povilnogo-kolektivnogo-samogubstva-ekonomist-oleksandr-kendyuhov/432911.

8. Симонян В. *1000 и 1 урок валютного трейдинга* / В. Симонян, В. Гагин. – Одесса : ВМВ, 2012. – 576 с.

9. Тарадайко Д.О. *Венчурне інвестування інноваційної діяльності* : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.03 / Д.О. Тарадайко ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк, 2007. – 19 с.

10. *Управління інноваційною діяльністю в економіці України* : [монографія] / За наук. ред. д.е.н., проф. С.А.Єрохіна. – К. : Національна академія управління, 2008. – 116 с.

E-mail: sumymarket@list.ru